

УДК 81'373.23-13

Ю. І. Дідур

Кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри іноземних мов

Одеський національний економічний університет

e-mail: puma_07@mail.ru

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕРГОНІМІВ

У статті докладно репрезентовано методика проведення дослідження ергонімної лексики. Дослідження ергоніміконів виконане у руслі когнітивної ономастики, пріоритетним завданням якої є вивчення відображення власних назв у ментальній свідомості носіїв певної мови. Тому в роботі діалектично поєднуються підходи та методи традиційної ономастики та новітнього когнітивного напрямку, який стосується дослідження всіх аспектів ментального буття онімів.

***Ключові слова:** ергонім, ергонімікон, методика дослідження ергоніміконів, когнітивна ономастика, вільний асоціативний експеримент, семантичний асоціативний гештальт.*

На сучасному етапі свого розвитку мовознавчі науки, зокрема ономастика, характеризуються підвищеним інтересом щодо розширення репертуару об'єктів дослідження, а також до нових підходів з їх вивчення, до ментальних процесів, які пов'язані з особливостями організації та функціонування ментального лексикону. Дослідження виконане у руслі когнітивно-дискурсивної наукової парадигми, а саме її напрямку – когнітивної ономастики, пріоритетним завданням якої є вивчення відображення власних назв у ментальній свідомості носіїв певної мови. Тому в роботі діалектично поєднуються підходи та методи традиційної ономастики та новітнього когнітивного напрямку, який стосується дослідження всіх аспектів ментального буття онімів. Отже, **мета** статті – встановити провідні методи дослідження ергонімної лексики. **Об'єкт** – методика дослідження ергоніміконів. **Предмет** – запровадження передових методів дослідження ергонімів. **Матеріалом** дослідження слугували 3000 ергонімів, обраних з інформаційних та рекламних матеріалів друкованих та електронних ЗМІ, а також результати вільного асоціативного експерименту загальною кількістю 2904 реалізації.

У методології можливо виділити три рівні: **загальнофілософську** методологію, що поширюється на всі науки, **загальнонаукову** методологію, яка охоплює актуальні для окремих наук методи й принципи, та **власне лінгвістичну** методологію, яка охоплює методи і прийоми, властиві для самого мовознавства [21, с. 299; 11, с. 354]. **Методологія** у загальнофілософському розумінні є «способом пізнання й осмислення об'єктивної дійсності та процесів формування й упорядкування внутрішнього рефлексивного досвіду людини» [14, с. 12]. Еквівалентом загальнофілософської методології О. О. Селіванова вважає поняття **епістемології**, тобто «теорії наукового пізнання, яка досліджує природу, способи

й методи пізнання й оцінює їхню достовірність» [14, с. 13]. На основі загальнофілософської методології у кожній конкретній науці, зокрема лінгвістиці, формуються системи способів дослідження об'єкта. Тож **методологія** – «застосування до процесу пізнання принципів світосприйняття, співвіднесення отриманих даних з іншими фундаментальними науками, у першу чергу з філософією» [1, с. 9], чим у нашому випадку можемо вважати спосіб пізнання й осмислення об'єктивної дійсності, співвіднесення отриманих результатів з попередніми здобутками наукової ономастичної думки та упорядкування теоретичних міркувань і висновків.

Існує чотири глобальні методології, які сформувалися у процесі розвитку мовознавства: **феноменологічна, позитивістська, раціоналістська та функціональна** [14, с. 14], проте слід зауважити, що терміни **методологія** та **парадигма** часто не розрізняють у лінгвістичних студіях, тому О. О. Селіванова чітко їх розгалужує: наукова парадигма – «спосіб пізнання й усвідомлення досвіду», або «уявлення об'єкта науки в ракурсі понятійного апарату та процедур опису й аналізу певної течії», або «зразок наукових уявлень і дій у певний період або на певній території» [14, с. 14]. Історія розвитку лінгвістики – це «послідовна зміна домінант ... головних наукових парадигм» [14, с. 16]: **порівняльно-історичної** чи **генетичної, структуралістської** чи **таксономічної, функціонально-прагматичної, когнітивно-дискурсивної** та **синергетичної** [14, с. 22–36]. Наше дослідження виконане у руслі **когнітивно-дискурсивної парадигми**, «спрямованої на пояснення постійних кореляцій і зв'язків між мовою, мовними продуктами, з одного боку, і структурами знань, операціями мислення та свідомості, з іншого» [14, с. 16].

Під **методикою** І. В. Арнольд розуміє «спосіб знаходження нового матеріалу, сукупність прийомів спостереження, експерименту й опису» [1, с. 8]; за О. О. Селівановою методика – це «система процедур аналізу об'єкта дослідження та / або перевірки отриманих результатів» [22, с. 393].

Ю. С. Степанов, порівнюючи американську та радянську лінгвістику, виокремив три частини у системі методу: 1) питання про спосіб виявлення нового матеріалу та його введення у наукову теорію, тобто радянська **методика** та американська **передлінгвістика**; 2) питання про способи систематизації та роз'яснення цього матеріалу, тобто **метод** та **мікролінгвістика** відповідно; 3) питання про співвіднесення отриманих результатів з даними інших наук, тобто **методологія** та **металінгвістика** [14, с. 5].

Таким чином, першим, **передлінгвістичним, етапом** нашого дослідження є встановлення способів виявлення матеріалу дослідження та його введення в існуючу ономастичну теорію, беручи до уваги те, що ця робота вивчає ергоніми у трьох аспектах – у мові, мовленні та ментальному бутті. Вибір матеріалу дослідження відбувався згідно із вимогами до цього процесу, які висловив В. В. Левицький, а саме – його **репрезентативність** та **однорідність**: «репрезентативною називають таку вибірку, яка максимально точно моделює

якісні та кількісні властивості генеральної сукупності», однорідність вибірки «забезпечується правильним підбором текстів» [8, с. 40–41]. Наше дослідження проводилося на матеріалі трьох мов – української, англійської та російської, тому під час збору ергонімних пропріальних одиниць було використано лінгвокраїнознавчі та енциклопедичні словники, видані цими мовами. Крім того, залучалися дані ЗМІ, Інтернет-ресурсів, соціальних мереж, зокрема **foursquare** з функцією геопозиціонування та відзначання місцерозташування (причому, чим більше відзначень або чек-інів має певний заклад, тим популярнішим він вважається), а також спеціальної комп'ютерної програми-довідника **2GIS**. Це дозволило виокремити по одній тисячі ергонімів кожною з аналізованих мов, які характеризуються високим ступенем обізнаності серед носіїв цих мов. Першу десятку кожного із списків ергонімів було відокремлено для проведення вільного асоціативного експерименту.

Другим, **мікролінгвістичним, етапом** є систематизація зібраних ергонімів, їх класифікація за допомогою певних методів, встановлення особливостей їх функціонування у мові, мовленні та ментальному лексиконі носіїв досліджуваних мов. Так, у цій роботі було проведено класифікацію зібраного матеріалу за трьома параметрами: за денотатом, що уможливило створення денотатно-номінативної класифікації ергонімів; за структурою, наслідком чого стала структурна класифікація ергонімів трьох мов; за мотивом номінації, завдяки чому було вироблено мотиваційну класифікацію ергонімів; а також за походженням, що дало змогу запропонувати генетичну класифікацію ергонімів української, англійської та російської мов.

Крім того, на цьому етапі дослідження було проведено вільний асоціативний експеримент, під час якого триста інформантів (по сто носіїв кожної з аналізованих мов) надали свої асоціації на ергоніми-стимули. Результати експерименту проаналізовано, систематизовано та класифіковано.

На третьому, **металінгвістичному, етапі** відбувається співвіднесення отриманих результатів зі здобутками традиційної ономастології та когнітивної ономастики. Так, були встановлені спільні та відмінні риси в ергоніміконах трьох столиць, що можливо екстраполювати на ергонімікони аналізованих мов. Аналіз результатів вільного асоціативного експерименту дозволив встановити особливості ергонімного сегменту національної картини світу носіїв української, англійської та російської мов, а також висвітлити спільне та відмінне між ними.

На кожному з етапів дослідження були застосовані певні **методи**, тобто «підходи до матеріалу, що вивчається, його систематизація та теоретичне осмислення» [1, с. 9], або, за дефінуванням О. О. Селіванової, способи «організації пізнавальної й дослідницької діяльності науковця з метою вивчення явищ і закономірностей певного об'єкта науки» [14, с. 48]. Як зазначає І. В. Арнольд, «оптимальні результати дає добре продумане поєднання кількох типів процедур таким чином, що кожна з них буде не тільки доповнювати, але й конкретизувати інші» [1, с. 33], тому в цьому дослідженні природно поєдналися як **загальні**, так і

лінгвістичні методи. Загальнонаукові методи спостереження та самоспостереження уможливили цілеспрямоване сприйняття досліджуваного фрагменту об'єктивної дійсності. Так, завдяки самоспостереженню автор зміг вивчити власний ментальний лексикон з метапозиції через вільний та безпосередній доступ до мисленневих процесів. Спостереження за іншими власниками ментальних лексиконів дозволило опосередковано встановити загальні тенденції організації онімного фрейму та його субфреймів у носіїв аналізованих мов, висвітлити спільні та відмінні риси наслідків двох основних ментальних операцій під час проведення асоціативного експерименту – концептуалізації та категоризації ергонімів-стимулів.

Індуктивний метод дозволив створити класифікації ергонімів за різними ознаками, а **дедуктивний** – виокремити ергонімні субфрейми. Під час мікролінгвістичного етапу дослідження було розроблено чотири класифікації ергонімів української, англійської та російської мов: денотатно-номінативну, структурну, мотиваційну та генетичну. На металінгвістичному етапі нами було встановлено, що є спільного та відмінного в ергонімах аналізованих мов, а також описано структуру ментальної репрезентації та організації ергонімів у ергонімному фреймі та його подальший розподіл на субфрейми. Онімний фрейм пропонуємо термінувати **мегафреймом**, який охоплює **фрейми: антропонімний** – власні назви людей, **топонімний** – власні назви місць, **теонімний** – власні назви богів та демонів, **ергонімний** – власні назви об'єднань людей, **зоонімний** – власні назви тварин, **фітонімний** – власні назви рослин, **космонімний** – власні назви космічних об'єктів, **хрононімний** – власні назви подій та часових періодів, **хрематонімний** – власні назви матеріальних предметів, **ідеонімний** – власні назви мистецьких витворів. Кожен з цих фреймів розділяється на **субфрейми**, як, наприклад, ергонімний фрейм можемо уявити як сукупність шести субфреймів: **пресулатонімів, сальвонімів, протекціонімів, сервісонімів, продуціонімів, сатисфакціонімів**. Подальший розподіл на мікрофрейми відбувається у межах кожного з цих субфреймів, на кшталт власних назв органів законодавчої, виконавчої та судової влади серед пресулатонімів.

За допомогою методу **гіпотези** було висунуто власне припущення щодо спільних та відмінних рис функціонування ергонімів у досліджуваних мовах та у ментальних лексиконах носіїв цих мов, що і підтвердилося подальшим аналізом.

Емпірична перевірка гіпотези була проведена за допомогою експерименту, а точніше **асоціативного експерименту** зі встановлення структури асоціативного поля ергонімів української, англійської та російської мов, а також виокремлення асоціативного гештальтного ядра онімів-стимулів. Л. Талмі у передньому слові до монографії «Методи в когнітивній лінгвістиці» виокремлює кілька основних з тих методів, що дозволяють отримати та верифікувати дані щодо функціонування ментального лексикону людини. Серед них автор називає такі:

- 1) інтроспекція, яка дозволяє дослідникові зазирнути у свідомість першого рівня;

- 2) аудіо- та відеографічний аналіз, за допомогою якого можливо докладно розглянути вокальну динаміку, жестикуляцію та міміку мовця;
- 3) аналіз корпусу, завдяки чому значна кількість текстового дискурсу стає досяжною для пошуку досліджуваного феномена;
- 4) експериментальний метод, який полягає у наданні групі інформантів стимулів або інструкцій з метою виявлення певного когнітивного фактора та подальшого аналізу їх реакцій [18, с. 2–12].

Видатні когнітивісти І. А. Стернін та З. Д. Попова розрізняють вільні **рецептивний** та **асоціативний** експерименти у когнітивній лінгвістиці, причому рецептивний експеримент передбачає встановлення ступеня розуміння інформантами значення слова-стимулу, а асоціативний експеримент потребує від інформанта надання першої асоціативної реакції з метою виявлення особливостей процесів концептуалізації та категоризації, які відбуваються у ментальних лексиконах учасників експерименту [13, с. 115–124]. Під час проведення експерименту інформанти спочатку сприймають **експонент** оніма «(тобто його фонетико-графічну оболонку) поза його референтним зв'язком» [2, с. 81], потім відбувається процес **концептуалізації**, або «процес створення та формування концептів у свідомості» [3]. Останнім під час входження оніма-стимулу у ментальний лексикон реципієнта відбувається процес **категоризації**, яка «передбачає класифікацію концептів за категоріями, які базуються на спільних рисах» [23].

Для даного дослідження було обрано **вільний** асоціативний експеримент як такий, який «застосовує порядок довільних асоціацій без обмежень на реакції» [22, с. 409], на відміну від **спрямованого** (чи контрольованого) та **ланцюжкового**.

Для проведення зазначеного експерименту було обрано три групи інформантів-носіїв досліджуваних мов (по 100 носіїв в кожній групі), а також укладено три списки ергонімів-стимулів. Кожній з груп список подавався рідною мовою та містив десять стимулів, до яких входили найбільш відомі власні назви об'єднань людей Києва, Лондона чи Москви відповідно. Всі три переліки мали ізоморфну структуру, тобто охоплювали власну назву центрального органу законодавчої влади, закладу харчування, освітньої установи, лікувальної установи, виробничого підприємства, торговельної мережі, спортивної команди, музичної групи, в'язниці та комунальної служби:

- 1) стимули-ергоніми м. Києва:

Верховна Рада

Пузата хата

Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка

Олександрівська клінічна лікарня

Нафтогаз України

Fozzy

ФК «Динамо»

Океан Ельзи

Лук'янівка
Київводоканал

2) стимули-ергоніми м. Лондона:

Parliament
The Ledbury
Imperial College London
St Thomas' Hospital
British Petroleum
Debenhams
Arsenal FC
Rolling Stones
The Ville
Pimlico plumbers

3) стимули-ергоніми м. Москви:

Государственная дума
Кафе Пушкинъ
Московский государственный университет имени М. В. Ломоносова
Больница имени Павла I
Газпром
Карусель
ФК «Спартак-Москва»
Машина Времени
Бутырка
Спецремводоканал

Робота з інформантами має свою специфіку, бо учасники експерименту – живі люди, які беруть у ньому участь за власним бажанням. Тому під час роботи з інформантами досліднику доводиться бути психологом та враховувати велику кількість побічних моментів. Н. Н. Мамонтова до таких складнощів відносить необхідність привернути до себе інформанта, слідкувати за ступенем втоми [9, с. 118]. На наш погляд, сюди слід додати необхідність зацікавити інформанта експериментом, але при цьому не втручатися у його відповіді. Корисним виявляється завчасне складання інструкції для інформанта, яку експериментатор озвучує на початку експерименту, що, до речі, є стандартною вимогою для збору онімних, зокрема, мікротопонімних даних [5, с. 119–123]. До нашого асоціативного експерименту така інструкція була складена автором, причому в ній повідомлялося про тип експерименту, необхідність надати першу асоціацію, яка виникла у зв'язку зі стимулом, а також інформувалося про підготовку до написання наукової роботи. Термін **ергонім** або його синоніми до інструкції не вводилися з метою запобігання впливу на напрямок мислення інформантів. До речі, асоціативний експеримент відноситься до **власне лінгвістичних методів**, які через тематичну спрямованість дослідження можна термінувати як ономастичні.

Текст інструкції, який подавався інформантам, був таким: «Ви берете участь в асоціативному експерименті, який є одним з етапів моєї наукової роботи. Ви отримали анкету з десятьма словами-стимулами. Вашим завданням є надати у письмовому вигляді вашу першу асоціацію на кожен із запропонованих стимулів». Через значну відмінність та своєрідність ментальних лексиконів всіх учасників, а також власне методику проведення асоціативного експерименту, автору були доступними лише «побічні індикатори цього процесу» [17, с. 5], що унеможливило повне розуміння наданих асоціативних реакцій. Р. М. Фрумкіна цілком слушно стверджує, що в експерименті беруть участь два різних дослідника, тобто Дослідник-1 – це експериментатор, а Дослідник-2 – це інформант [17, с. 5]. Тільки особисто інформант може відтворити та проаналізувати розвиток власної думки, тож ми скористалися методикою К. Д. Долбіної, бо «зادля підвищення якості інтерпретації результатів асоціативного експерименту інформанти коментували свої асоціації після закінчення опитування» [4, с. 65], що дозволило точніше інтерпретувати семантичну наповненість асоціативних реакцій.

В результаті систематизації отриманих під час експерименту даних було укладено асоціативний словник ергонімів, який містить наступні показники:

- 1) кількість різних реакцій;
- 2) кількість всіх реакцій;
- 3) кількість різних онімних реакцій;
- 4) кількість всіх онімних реакцій;
- 5) кількість відмов.

На останок подається ядро семантичного гештальту, яке містить два або один гештальт. Нижче наведено приклад словникової статті:

Пузата хата 53/100/6/8/0 СГАОП «їжа» – 48%; «заклад харчування» – 32%

ресторан(чик) 12; кафе(шка) 9; їжа 8; борщ 5; смачно 5; вареники 3; дешево 3; їдальня 3; пельмені 3; багата хата 2; картопля 2; *Київ* 2; смачна їжа 2; солянка 2; борщ з пампушками; галас; гарбуз; гарно забезпечені люди; дешева їжа; домашня їжа; достаток; «*Європа*»; калорії; кафе-їдальня; козак; *Контрактова площа*; корова; котлета по-київськи; мальви, садок та *Шевченківська хата*; мережа кафетеріїв; мережа ресторанів; м'ясо; національна кухня; недорога їжа; обід; паб; *Поплавський*; ресторан *Поплавського*; ресторан «*Український*»; ресторан української кухні; рутинна (тому що моя перша робота); смачний борщ; смачні вареники; смішно; стіл; столова; тарілка; українська кухня; український фаст-фуд; хата з пузом; чудово; швидко; швидко поїсти.

Як бачимо, всі респонденти надали свої асоціації на стимул *Пузата хата*, тому відмов – 0. Різних реакцій налічується 53, бо є багато збігів через відомість цього ергоніма. Всього було запропоновано шість різних онімних реакцій, які виділено курсивом, з яких дві – *Київ* та *Поплавський* – повторювалися двічі. Потім

наведено гештальтне ядро асоціативного поля ергоніма-стимулу, яке становить 80% від всіх реакцій та стосується їжі або місця, де приймають їжу.

Відмови від надання асоціата на запропонований стимул або нульові реакції можуть бути викликаними різними факторами, серед яких найвпливовішим вважаємо психологічний стан та ставлення інформанта до ергоніма-стимулу, однак така реакція може спричинитися будь-якими соціолінгвістичними факторами – віком, статтю, походженням, освітнім рівнем, місцем мешкання тощо [7, с. 197]. Так, в експерименті було отримано 14 нульових реакцій від україномовних інформантів, 72 – від англомовних та 10 від російськомовних.

В нашій роботі використовується **метод семантичних асоціативних гештальтів** Ю. М. Караулова [6], завдяки якому асоціати групуються відповідно до тих фрагментів мовної картини світу, які вони віддзеркалюють. Наслідком цього є можливість виокремити **гештальт** – «інтегроване ціле, функціональну структуру, яка упорядковує ... різноманітність окремих явищ» [20], а точніше **асоціативний гештальт** – «структурування асоціативного поля ... стимулу ... з формуванням асоціативних проєкцій» [10, с. 119]. Базуючись на двох перших за кількістю групах асоціатів, встановлюємо **гештальтне асоціативне ядро** за методикою І. Ю. Марковіної та Е. В. Данилової [10]. Слід виділити, що зазначений метод асоціативних гештальтів було залучено В. Ю. Неклесовою до вивчення структури асоціативного поля хрононімів [12], Г. В. Ткаченко – хрематонімів [16], та К. Д. Долбіною – зоонімів [4].

Крім загальнонаукових та спеціальних лінгвістичних методів в дослідженні також були використані **спеціальні ономастичні методи**, які охоплювали **дескриптивний метод** – «послідовний опис власних назв і різних ономастичних явищ досліджуваного регіону ... тощо» [19, с. 118], за допомогою якого було здійснено інвентаризацію ергонімів трьох мов, створено їх класифікацію та проведено їх інтерпретацію. Застосування **типологічного методу**, який розуміється як «виявлення схожих онімних явищ і зіставлення їх у різних мовах» [19, с. 119], та у комбінації з **зіставним методом**, який «спрямований на вияв спільних і специфічних рис зіставлюваних мов на всіх рівнях і в мовленні, тексті за принципом синхронії» [22, с. 61], дозволив встановити спільне та відмінне в системах ергонімів української, англійської та російської мов. **Структурний метод** забезпечив дослідження морфемної структури власних назв, виокремлення структурних типів ергонімів.

Метод кількісного аналізу досліджуваних типів ергонімів також посів значне місце у даній роботі. Як зазначає В. В. Левицький, «мова характеризується певними якісними та кількісними якостями» [8, с. 10], саме тому він відрізняє якісний аналіз мови та кількісний. Якісний аналіз базується на виокремленні певних класів явищ в мові, тобто категоризацію досліджуваних феноменів, але це неможливо без квантифікації мови, тобто її кількісного аналізу [8, с. 10–11]. Причому автор розрізняє три рівні математизації лінгвістики:

1) верхній рівень, який потребує спеціальної математичної освіти для використання апарату математичної лінгвістики, на кшталт теорії множин, теорії алгоритмів тощо [8, с. 13–14];

2) середній рівень, який потребує спеціального поглибленого вивчення статистичних методів, тому що використовує такі статистичні показники, як середнє арифметичне, середнє квадратичне відхилення, коефіцієнт варіації та ін. [8, с. 14];

3) нижній рівень, який можна обмежувати збором показників щодо частотності мовних фактів, хоча на цьому рівні квантифікації доцільнішим було б застосування критеріїв хи-квадрата [8, с. 14–15].

Тож у нашому дослідженні кількісний метод дозволив встановити відносну кількість всіх класів ергонімів трьох столиць, а також порівняти отримані показники для виокремлення спільних та відмінних рис ергонімів досліджуваних мов.

У подальшому планується вивчення та зіставлення ергонімів носіїв інших мов за такою ж методикою.

Список використаної літератури

1. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике : учеб. пособ. / И. В. Арнольд. – М. : Либроком, 2010. – 144 с.
2. Баранова К. И. Об ассоциативном потенциале имени главной героини в рассказе Т. Н. Толстой «Охота на мамонта» / К. И. Баранова // Вопросы ономастики. – Урал. – № 1. – 2013. – С. 79-87.
3. Болдырев Н. Н. Концептуальное пространство когнитивной лингвистики [Электронный ресурс] / Н. Н. Болдырев // Вопросы когнитивной лингвистики. – Тамбов : РАЛК, 2004. – № 1. – С. 18-36. – Режим доступа : <http://www.boldyrev.ralk.info/dir/material/161Conceptual-Space-KL.pdf>
4. Долбіна К. Д. Когнітивні аспекти функціонування зоонімних пропріальних одиниць : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Карине Давидівна Долбіна. – Одеса, 2014. – 181 с.
5. Исаева Т. А. К вопросу об унификации программ-инструкций и топонимических карточек / Т. А. Исаева // Методы топонимических исследований : сборник науч. трудов. – Свердловск : УрГУ им. А. М. Горького, 1983. – С. 119-123.
6. Караулов Ю. Н. Показатели национального менталитета и ассоциативно-вербальной сети / Ю. Н. Караулов // Языковое сознание и образ мира. – М., 2000. – С. 191-206.
7. Колбинева Т. С. Отказы от реагирования в ассоциативном словаре школьников Саратова / Т. С. Колбинева // Язык. Сознание. Культура : Сб. статей / под ред. Н. В. Уфимцевой, Т. Н. Ушаковой. – М. – Калуга : ИП Кошелев А. Б., 2005. – С. 193-197.

8. Левицкий В. В. Квантитативные методы в лингвистике / В. В. Левицкий. – Винница : Нова Книга, 2007. – 264 с.
9. Мамонтова Н. Н. Работа с информантом – один из вопросов методики сбора микротопонимии / Н. Н. Мамонтова // Методы топонимических исследований : сборник науч. трудов. – Свердловск : УрГУ им. А. М. Горького, 1983. – С. 116-118.
10. Марковина И. Ю. Специфика ассоциативного сознания русских и американцев: опыт построения «ассоциативного гештальта» текстов оригинала и перевода / И. Ю. Марковина, Е. В. Данилова // Языковое сознание и образ мира : под ред. Н. В. Уфимцевой. – М., 2000. – С. 116-132.
11. Мельничук О. С. Методологія у мовознавстві / О. С. Мельничук // Українська мова : енциклопедія. – 3-є вид., зі зм. і доп. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007. – С. 354-355.
12. Неклесова В. Ю. Когнітивна природа власних назв на позначення часу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Валерія Юріївна Неклесова. – Одеса, 2010. – 230 с.
13. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Изд. 3-е. – Воронеж : Истоки, 2003. – 191 с.
14. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник для студ. філол. спец. вищих навч. закл., аспірантів і викладачів / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
15. Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики / Ю. С. Степанов. – М. : Наука, 1975. – 313 с.
16. Ткаченко Г. В. Англомовні хремотоніми як лінгвокогнітивні феномени картини світу : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Ганна Володимирівна Ткаченко. – Одеса, 2012. – 236 с.
17. Фрумкина Р. М. Психолінгвістика : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Р. М. Фрумкина. – М. : Академия, 2003. – 320 с.
18. Talmy L. // Methods in Cognitive Linguistics. Foreword / ed. by M. Gonzalez-Marquez. – Amsterdam : John Benjamin Publishing Company, 2005. – P. 1-12.
19. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології / Д. Г. Бучко, Н. В. Ткачова. – Х. : Ранок-НТ, 2012. – 256 с.
20. Зеленский В. Словарь аналитической психологии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vocabulary.ru/dictionary/11/word/geshtalt>. – Название с экрана.
21. Лингвистический энциклопедический словарь / глав. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
22. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2010. – 844 с.
23. Free Encyclopedia of Cognitive Linguistics and Related Disciplines [Electronic resource]. – Access mode : <http://cogling.wikia.com/wiki/Categorization>. – Назва в екрану.

Дидур Ю. И.

кандидат филологических наук,

старший преподаватель кафедры иностранных языков

Одесского национального экономического университета

e-mail: puma_07@mail.ru

МЕТОДИКА ИССЛЕДОВАНИЯ ЭРГОНИМОВ

Резюме:

В статье детально представлена методика проведения исследования эргонимной лексики. Исследование эргонимиконов выполнено в русле когнитивной ономастики, приоритетной задачей которой является изучение отображения имен собственных в ментальном сознании носителей определенного языка. Поэтому в работе соединяются подходы и методы традиционной ономастики и новейшего когнитивного направления, который касается исследования всех аспектов ментального существования онимов.

Ключевые слова: эргоним, эргонимикон, методика исследования эргонимов, когнитивная ономастика, свободный ассоциативный эксперимент, семантический ассоциативный гештальт.

Didur Yu.

Ph.D., senior teacher

Department of Foreign Languages

Odessa National Economic University

e-mail: puma_07@mail.ru

METHODS OF ERGONYMIC STUDY

Abstract

The present article describes in details the methods and approaches of ergonymic lexicon study. The study of *ergonyms*, i.e. proper names of people's groups with particular aim, was carried out in the course of cognitive onomastics, which priority task is to study the reflection of proper names in native speakers' mentality. Therefore, this work combines traditional onomastics methods and approaches of the latest cognitive trends, which concern all the aspects of mental being of ergonyms. **The purpose** of the present work is to establish the leading methods of ergonymic lexicon study. **The object** is the methodology of ergonymic lexicon study. **The subject** is the introduction of the latest approaches to the study of ergonyms. The research of ergonyms consisted of three stages: prelinguistic, microlinguistic and metalinguistic. Every stage was accompanied by certain methods. All the methods represented in this work are divided into three main categories: general scientific, special linguistic and special onomastic methods. Proper attention is given to the method of free associative experiment and the method of semantic associative gestalts. **Practical value** of the

present work consists in the opportunity to use the given methodology when studying any class of proper names.

Key words: *ergonym, methods of ergonymic study, cognitive onomastics, free associative experiment, semantic associative gestalt.*